

КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІК

Заснована 21 квітня 1927 р.

№27-28
(3445-3446)

30 серпня
2023 р.

Виходить
двічі на місяць

ГАЗЕТА НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ УКРАЇНИ «КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

КПІ імені Ігоря Сікорського – 125!

Для європейського вишу 125 років – вік, здавалося б, не такий і значний. Але, по-перше, в Україні університетів, вік яких перетнув сторічну межу, не так уже й багато, а по-друге, події і особистості, що залишили слід в його минувщині та в історії науки, техніки і культури нашої країни та й усього світу, вистачило б на кілька закладів вищої освіти інших держав.

І це не перебільшення. Адже впродовж своєї історії Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського" працював, не змінюючи місцезнаходження, у трьох різних державах! Якщо бути точним, в умовах трьох державних устроїв і політичних систем, але це по суті нічого не змінює. І не просто працював, а забезпечував підготовку фахівців. Та ще й яких фахівців! Імена багатьох його вихованців і співробітників відомі нині усьому світові – для того, щоб всіх їх перелічити, не вистачило б газетної площі, та й чи варто – імена деяких з них викрабовано на гранітних плитах Алеї зірок перед історичним головним корпусом університету, інші увічнені в пам'ятниках, встановлених на території кампусу, та на меморіальних дошках у навчальних корпусах – і то лише найвідоміші!

Понад те, попри найважчі випробування різних років, у КПІ ніколи не переривалися наукові дослідження й робота над створенням нової техніки, тож у його стінах були народжені сотні, якщо не тисячі, винаходів і нових технологій, які нині широко використовуються в різних галузях. Вони створюються і тепер, адже університет постійно еволюціонує, щоби відповідати умовам і викликам швидкоплинного часу. Він завжди на вістрі прогресу й є одним із лідерів у впровадженні освітніх і наукових новачків, що їх згодом підхоплюють інші вітчизняні виші. Недарма ж саме на базі факультетів і підрозділів КПІ було створено ще 12 українських вишів, які успішно працюють у різних містах України, промислові підприємства і низку науково-дослідних установ.

Сьогодні Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського" – один із найвідоміших і найбільших технічних уні-

КПІ на початку ХХ ст.

верситетів Європи. Тут навчається майже 25 000 студентів. У його складі працюють 16 факультетів, 11 навчально-наукових інститутів, декілька науково-дослідних інститутів і науково-інженерних центрів – конструкторських бюро (зокрема й студентських), інженерних центрів тощо. Науково-педагогічний колектив університету налічує понад 2500 викладачів найвищої кваліфікації, в тому числі членів-кореспондентів і академіків Національної академії наук України. В університеті не припиняються наукові дослідження, результати яких використовуються в його інноваційній діяльності, причому активну участь у них беруть і студенти починаючи з першого року навчання. КПІ ім. Ігоря Сікорського вже фактично перетворився на один із найбільших в Україні навчально-науково-інноваційних та методологічних центрів держави, а за низкою високотехнологічних напрямів став справжнім локомотивом розвитку і впровадження проривних технологій. Але насамперед, звісно, він є кузницею підготовки професійних кадрів нового покоління і центром виховання справжніх патріотів України.

Свідченням правильності обраних колективом напрямів і шляхів подальшого роз-

витку університету є його багаторічні найвищі місця в національних рейтингах закладів вищої освіти та неухильне зростання позицій у рейтингах міжнародних.

Здавалося б, процес долучення КПІ до родини найкращих університетів світу й подальшої інтеграції його наукових шкіл у міжнародне наукове співтовариство вже ніщо не в змозі загальмувати. Але в 2014 році Україна зустрілася з випробуваннями та викликами, що вони, як довгий час вважалося, мали залишитися в минулому тисячолітті: вперше за більше ніж 70 років на її півдні та сході запалала війна. А в ніч проти 24 лютого 2022 року полум'я цієї війни перекинулося на всю смугу східного і південного кордону незалежної України: росія почала відкрите повномасштабне і нічим не спровоковане вторгнення на її територію.

Досвід двох останніх століть європейської історії свідчить: призвідники воєн ніколи не отримували тут того результату, на який сподівалися. Отак і російські агресори замість "Києва за три дні" дістали жорстку й рішучу відсіч з боку громадян України. До перших лав оборонців своєї держави стали й київські політехніки різного віку – від юних студентів і до досвідчених викладачів

та наукових співробітників, а також тисячі випускників КПІ. На жаль, багато з них з війни вже не повернуться. Про деяких наших героїв, які поклали голови за Україну, ми дізнаємося тільки після нашої Перемоги, і лише тоді зможемо увічнити їхні імена...

Повномасштабна війна змінила життя усього нашого народу. Тож у достатньо умовному в перші місяці війни тилу працівники та студенти КПІ активізували роботу над проєктами з оборонної тематики, а його інститути та факультети – підготовку кадрів за військово-промисловими напрямками. Значно збільшилося в університеті й число волонтерів, які в той чи інший спосіб допомагають бійцям на фронті й не цураються будь-якої роботи в тилу. В університеті відкрито Благодійний фонд підтримки Збройних сил України "Київський політехнік", на рахунок якого щомісяця сотні працівників перераховують доволі значні кошти, які потім витрачаються на закупівлю необхідного українським військовикам озброєння, спеціальної техніки, засобів захисту на полі бою, спорядження, одягу тощо та інші потреби,

що виникли через війну. При цьому освітній процес практично не переривався, і навіть у перший воєнний рік університет випустив цілу когорту необхідних країні молодих фахівців з різних спеціальностей. А ще київські політехніки насадили новий парк, який назвали «Парком нескорених»...

Попри війну КПІ ім. Ігоря Сікорського залишається лідером уподобань абітурієнтів: як і торік, університет цього року став першим з-поміж українських ЗВО за кількістю зарахувань вступників на бюджетну форму навчання, значно зросло й число тих, хто навчатиметься за контрактом.

Отож 125-річний ювілей КПІ ім. Ігоря Сікорського припав на надзвичайно важкі для України часи. Але війна жодним чином не нівелює важливості цієї дати для нинішніх студентів і працівників університету, для його ветеранів і випускників різних років, для всієї вітчизняної системи вищої освіти. Хіба лише дещо змінює формат відзначення свята і робить усі його заходи, можливо, і менш пафосними, проте, водночас, теплішими і, сказати б, майже родинними. І ніщо не завадить нам, київським політехнікам, пишати своїм університетом, який жив, живе і житиме у віках! Слава КПІ! Слава Україні!

Підкорювачам неба і романтикам присвячується

Дві скульптурні композиції встановлено на території кампусу КПІ напередодні відзначення 125-річного ювілею університету

Одну з них, присвячену київським політехнікам – першим підкорювачам неба, відкрито 22 серпня в центрі скверу Піонерів авіації.

Цей сквер з'явився в КПІ зовсім недавно, але вже став однією з родзинок університетського кампусу. Попри те, що загінку в ньому шукати поки що не варто, бо дерева і кущі тут зовсім молоді, він є одним із тих місць, яке приваблює і політехніків, і відвідувачів університету. Назву свою сквер отримав не випадково: саме на цьому місці студенти і викладачі КПІ, члени Повітроплавної секції Механічного гуртка, на початку ХХ століття працювали над виготовленням своїх перших аеропланів в інститутських автомобільно-авіаційних майстернях. Отож тут встановлено легендарний літак Ан-2, зовсім поруч – будівля відділу авіації та космонавтики Державного політехнічного музею університету і пам'ятники видатним вихованцям Київської політехніки – авіаконструкторам Ігорю Сікорському, ім'я якого увічнено в назві університету, та Костянтину Калініну; немов чекають команди "на зліт" гелікоптер Мі-2 і літак Як-40. Фактично, сквер – це не лише місце відпочинку, але й продовження музейної експозиції просто неба.

Новий пам'ятник композиційно вінчає планувально-просторову організацію цього куточка університетського кампусу, тому й на урочистій церемонії його відкриття ректор КПІ академік НАН України Михайло Згуровський говорив не лише

про нього, але й про весь сквер: "Сьогодні в нашому університеті відбувається одна зі знакових подій: ми відкриваємо сквер Піонерів авіації у зв'язку із завершальним етапом його створення – спорудженням артоб'єкта, присвяченого першим підкорювачам неба – київським політехнікам, які вписали перші сторінки в історію авіації України та усієї Східної Європи".

Автором монумента є творець ще кількох артоб'єктів на території КПІ заслужений художник України Анастас Валів. "Скульптура – це узагальнений образ студентів початку ХХ сторіччя, які захоплювалися авіацією й втілювали тут у життя свої перші конструкції, і фактично стали піонерами українського авіабудування, – пояснив він свій задум учасникам церемонії. – Тут відтворено одяг і аксесуари того часу, але студентський мундир не в змозі обмежити рухів молодого людини та її ініціативи, її динаміки і прагнень сягнути неба... Головна ідея цього пам'ятника полягає в тому, що якщо молоді люди мають якісь мрії, вони можуть їх втілити у життя. Для цього слід лише багато та наполегливо працювати".

Пам'ятник першим авіаторам КПІ встановлено з нагоди відзначення 125-річчя університету за підтримки відомої компанії "Ajax Systems". На відкритті виступив її засновник, випускник КПІ Олександр Конопотський. Він, зокрема, зауважив: "Ми не можемо забувати історію університету. Але при цьому ми сконцентровані на тому, щоби те, що відбувається

нині, стало тим, чим зможуть пишатися люди наступних поколінь. Сьогодні дуже важливою є робота авіаторів і конструкторів. Інженери роблять дрони, робота яких є надзвичайно потрібною. Тому і цей монумент є дійсно символічним, оскільки в ньому увічнено пам'ять про їхніх славетних попередників... Ми прийшли до університету, бо тут навчали нас, і ми хочемо, щоб тут навчали нових інженерів. І ця наступність жодним чином не обмежуватиметься цим пам'ятником. Ми продовжимо свою участь в її забезпеченні настільки, наскільки це буде можливим і потрібним колективу – за усіма напрямками, де ми зможемо зміцнювати інженерну школу КПІ".

Другу скульптурну композицію відкрито 25 серпня.

... Молода дівчина присіла на лавочку. Стосик підручників біля неї говорить про те, що вона студентка. Вона чекає на щось або на когось, вона випромінює радість повноти життя і світиться передчуттям щастя. Це – скульптура "Юність" у мініатюрному скверіку за рогом першого корпусу університету, на початку алеї, що веде до Центру культури і мистецтв. Створили її митці Володимир і Олександр Микитенки.

"Чому скульптуру встановлено саме тут? Тому, що це той шлях, який щоденно долають тисячі студентів, викладачів і співробітників нашого університету. І цей символ краси і молодості зустрічатиме кожного з них і кожному даруватиме

радість", – пояснив учасникам церемонії відкриття ректор КПІ академік НАН України та автор ідеї композиції Михайло Згуровський.

Профінансував виготовлення арт-об'єкта випускник КПІ 1975 року, підприємець, політик і громадський діяч, народний депутат України III скликання, засновник Науково-виробничої компанії "Екофарм" Анастас Новик. До речі, він, як розповів Михайло Згуровський, допомагає університету вже багато років. Скажімо, ще на початку української незалежності Анастас Новик подарував КПІ унікальний комп'ютерний клас для інтегрованого автоматизованого проектування виробів машинобудування, де було виховано покоління інженерів, науковців і викладачів.

"Є одне, що нас усіх, хто тут зібрався, об'єднує. Це не вік, не посади, не спосіб життя. Це – наша альма-матер, яка нас виховала, випустила в світ, дала нам знання і кваліфікацію, – розповів Анастас Новик про те, що спонукало його стати меценатом цього проєкту. – І ця композиція є символом нашої студентської молодості, наших мрій і планів, початку нашого життя".

Цікаво, що запитання про те, чому у виші, який здавна вважається переважно "чоловічим" (хоча, зауважимо, насправді це не зовсім так), символом юності обрали саме жіночий образ, – розповів він. – І коли ми почали розробляти ескізи, то в нас не виникло думки, що це юнацьку замріяність має уособлювати чоловік... Ми прагнули зробити так, і це обговорювалося з працівниками університету ще на стадії ескізів, щоби люди, які проходять повз цю скульптуру, хотіли на хвилинку присісти поруч з нею". Це, додамо, авторам вдалося повною мірою. І, скидається на те, що небавом ця лавочка стане одним із найпопулярніших місць КПІ серед любителів селфі та цікавих пам'ятних світлин.

Дмитро Стефанович

Будови КПІ прикрасили нові мурали

Упродовж 2008 – 2023 років на київських будівлях з'явилося понад 170 муралів. Особливої популярності набули стінні розписи на патріотичну тематику.

16 липня французький вуличний художник Жульєн Маллан (Julien Malland), відомий як Сет Художник Землі (Seth GlobePainter), разом з асистенткою Анжеолою протягом світового дня створили в КПІ ще дві такі картини. Один розпис прикрасив стіну невеличкого кіоску навпроти корпусу №20 на вулиці Політехнічній, другий – гуртожиток №15, що на вулиці Металістів, 5.

На стіні кіоску зображено дівчинку і хлопця, які сумують за рідною оселею. Художник присвятив цю картину усім дітям, які через повномасштабну російську агресію змушені були зі своїми родинками залишити Україну. На переконання автора, переселенці потребують підтримки суспільства та урядів тих країн, де вони тепер перебувають.

Мурал "Україна на марші" Жульєн Маллан та Анжела створили на стіні гуртожитку №15. Робота символізує супротив українського народу російським агресорам. На ній зображено дівчинку з українським прапором, яка сміливо йде вперед, розтоплюючи російські військові кораблі.

Уродженець Парижа Жульєн Маллан займається стрит-артом від початку 1990-х років. Найбільші з його робіт можна побачити в Києві – на Ольгинській вулиці, Андріївському узвозі та Боричевому Току. Героями своїх творів художник

найчастіше обирає дітей – тому що вони чи не найбільше за всіх страждають від несправедливості, яку у цей світ приносять дорослі...

Отож у Києві з'явилися ще два мурали. Є сподівання, що це не останні роботи Жульєна Маллана в столиці України.

Віктор Задворнов

Наш університет знову на першій сходинці українського сегменту рейтингу Webometrics!

RANKING WEB
OF UNIVERSITIES

Національна дослідницька рада Іспанії наприкінці липня опублікувала чергову редакцію міжнародного рейтингу університетів світу Webometrics Ranking of World's Universities July 2023 (Edition 2023.2.0).

У ньому Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського" знову визнано кращим з українських вишів, які увійшли до міжнародного рейтингу університетів світу Webometrics Ranking of World's Universities.

Рейтинг Webometrics оновлюється щопівроку та визначає результати діяльності більше ніж 31 тисячі університетів світу.

Оцінювання університетів відбувається за трьома показниками:

– **VISIBILITY (видимість)** – кількість зовнішніх джерел, які містять зворотні посилання на вебсторінки установи – розраховується за показниками інструментів Ahrefs та Majestic – 50%;

– **TRANSPARENCY (прозорість)** – кількість цитат топавторів установи за Google Scholar Citations – 10%;

– **EXCELLENCE (якість)** – кількість статей дослідників установи, які входять до 10% найбільш цитованих у 27 дисциплінах за розрахунками Scimago – 40%. Дані за п'ятирічний період: 2018-2022.

Варто додати, що від України в рейтингу представлено понад 200 ЗВО.

За інф. <https://www.webometrics.info>

ДО 125-РІЧЧЯ КПІ

Видання про історію та сьогодення Київського політехнічного інституту

До 125-річного ювілею Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського" видано книгу, присвячену його історії та сьогоденню. Вона називається "КПІ: друге століття. Продовження традицій".

За дизайном і концепцією ця книга є продовженням видання, створеного до сторіччя університету. Відкриває її дуже докладний історичний нарис про заснування та розвиток університету, що охоплює весь період його існування – від задуму щодо його створення і аж до початку нового тисячоліття. Цей розділ містить багато нових, невідомих дотепер фактів з минулого КПІ й значну кількість ілюстраційних матеріалів, які ніколи раніше не друкувалися.

Утім більшу частину видання присвячено сучасному стану університету та його підрозділів. Та й як інакше: остання чверть століття змінила Київську політехніку можливо навіть більше, ніж попередні кілька десятиліть. Особливо період від 2014 року і дотепер, себто від початку збройної агресії росії проти нашої держави, а згодом – і її повномасштабного вторгнення в Україну, і до сьогодні. Отож у цьому томі докладно висвітлено роботу факультетів і підрозділів КПІ ім. Ігоря Сікорського та здобутки його наукових шкіл, а також його інноваційну діяльність і принципи, на яких нині ґрунтується освітній процес в університеті та науково-дослідна діяльність його колективу. А ще – окреслено шляхи його подальшого розвитку.

"Підготовку змістовної частини цього видання забезпечила велика кількість співробітників нашого університету, – розповів заступник його головного редактора, голова Вченої ради КПІ академік НАН України Михайло Ільченко, презентуючи сигнальний примірник книги на засіданні ректорату 21 серпня, – а допомагало в реалізації цього проєкту ще понад 80 людей, які працюють у різних наших підрозділах".

І це дійсно так: серед її авторів – керівники університету та очільники й працівники навчально-наукових інститутів і факультетів; ветерани КПІ, для яких історія університету – це значна частина їхнього життя; викладачі та наукові співробітники підрозділів, що своєю працею творять його історію нині. І ще десятки політехніків, які в той чи інший спосіб сприяли підготовці цього ошатного видання.

Цікавою, новою для вітчизняної видавничої справи особливістю цієї книги є використання в ній QR-кодів, що дозволяють читачеві докладніше ознайомитися з тими або іншими епізодами життєдіяльності університету: зчитавши ці коди за допомогою смартфона, можна переглянути кадри старої кінохроніки, сучасні відеоматеріали, прочитати різноманітні публікації про КПІ ім. Ігоря Сікорського.

Видання здійснено коштом спонсорів, його електронний варіант планується розмістити на Інтернет-ресурсах університету.

Дмитро Стефанович

Українізація КПІ 100 років тому: події та контекст

Сьогодні говорити про якусь адміністративну кампанію з українізації усіх сфер життя України щонайменше дивно. Точніше, особливо сьогодні, коли росія довела громадянам нашої країни, наскільки важливими для кожного з нас є питання мови і самоідентифікації. Тож українська впевнено утверджується в усіх сферах нашого життя – як професійно-громадського, так і приватного. І це дуже добре. Тепер українську мову чуємо повсюди: у навчальних аудиторіях і кабінетах посадовців, у дитячих садочках і супермаркетах, у кіно і транспорті, на вулиці й у кав'ярнях... До того ж, володіння державною мовою стало обов'язковою умовою при прийомі на роботу в переважній більшості компаній, незалежно від їхньої форми власності, та в усіх державних організаціях і підприємствах. Але так було не завжди...

***

Рівно 100 років тому в Україні було дано офіційний старт відомої кампанії широкою "українізації". Початок її прийнято відносити до 1923 року. Саме тоді, на XII з'їзді РКП(б), який проходив у Москві від 17 квітня до 25 квітня, Йосип Сталін заявив про необхідність розв'язати національне питання "в його практичному застосуванні". І відверто визначив кінцеву мету: розворушити і революціонізувати в такий спосіб колоніальні країни і тим самим прискорити падіння імперіалізму. У цьому контексті було названо і "раніше гноблені національності", що "займають найпотрібніші для господарського розвитку райони" всередині самої Країни Рад. Трохи згодом – 1 серпня того ж таки року – було ухвалено спільне рішення Раднаркому і Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету про заходи забезпечення рівноправності мов і про допомогу розвитку української...

***

Насправді, спроби українізувати всі сфери життя деякі представники тодішньої української влади почали робити відразу після жовтневого перевороту 1917 року. Скажімо, вже 1920 року було ухвалено рішення повністю перевести на українську мову видання головного офіційного друкованого органу Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету – газети "Вісті ВУЦВК", що дало потужний імпульс для переходу на українську мову багатьох установ і закладом освіти й стало запорукою подальшого успіху українізації. До речі, головним редактором цього часопису впродовж кількох років був випускник КПІ й послідовний прибічник більшовицької українізації Євген Касяненко – один із членів відомого інститутського родинного авіаконструкторського колективу братів Касянків.

Проте, насправді, широка робота з українізації була розпочата лише за два роки після XII з'їзду РКП(б), коли задля укріплення свого впливу на населення національних республік і здобуття його прихильності керівництво новоствореної "держави робітників і селян" рішуче, як і все що воно в ті роки робило, взялося за "коренізацію", тобто повернення народів, що населяли колишню Російську імперію, до їхнього національного коріння. "Українізація" стала лише частиною цього процесу. Такий дивний для більшовиків виверт національної політики, як засвідчила історія, був лише тимчасовим тактичним ходом, але кілька років її реалізації дали потужний поштовх процесам національної самоідентифікації населення колишніх підросійських територій.

***

Уже в квітні 1925 року Центральний Комітет КП(б) України на своєму черговому пленумі зробив широкий огляд стану українізації в республіці з висновками про необхідність посилення роботи в цьому напрямку, а Всеукраїнський Центральний Виконавчий Комітет і Рада народних комісарів видали декрет "Про заходи термінового проведення повної українізації радянського апарату". Після цього лавиною посунули директиви щодо подальшої українізації, причому вони стосувалися не лише адміністративно-управлінської діяльності, але тією чи іншою мірою поширювалися й на більшість сфер суспільного життя республіки. Особливо, певна річ, культури, освіти та науки.

Робилося все жорстко, послідовно та швидко. Кожен службовець мав скласти іспит з української мови. Для тих, хто її не знав, було організовано курси, причому на початку вони були для слухачів безоплатними, а ті, хто нехтував заняттями і не справлявся із завданнями, – мусили за них платити. Ті ж, хто провалював іспит, зі служби звільнялися без права отримувати допомогу з безробіття.

Курси української мови при установах підпорядковувалися Центральним курсам українознавства в Харкові – тодішній столиці України. Їхні працівники складали програми навчання та здійснювали контроль за ходом українізації в регіонах.

***

Доволі швидко така політика дала належні наслідки. Особливо помітними вони були в галузі освіти. Вже на кінець 1927 року 77% дітей навчалися в українських початкових і семирічних школах. Це майже відповідало відсотку українців серед населення (на той час – 80,1%). Понад те, українськими або двомовними стали й більшість робітників і закладів вищої освіти. Так само впевнено українська мова завойовувала позиції в системі державного управління, культури, науці та у виробничих галузях.

Проте без певного підґрунтя, створеного завдяки до офіційного оголошення владою політики українізації, стрімкий поступ у цій справі був би неможливим. Особливо у сферах, які потребують використання певних термінологічних систем і номенклатур. Такий підмурок освічені патріоти, яких немало було і в підросійській, і в царській частинах України, зводили кілька десятиліть.

Матеріали до українських термінологічних словників, описи народних термінологічних номенклатур і, власне, перші українські термінологічні словники М.Сумцова, І.Верхратського, В.Левицького, В.Василенка у 80–90-х роках XIX століття друкувалися у славнозвісному журналі "Киевская старина", у не менш відомих "Записках Наукового Товариства імені Шевченка" у Львові, виходили окремими виданнями. На початку XX століття робота з вивчення

Українізація КПІ 100 років тому: події та контекст

стор. 3

і упорядкування народної термінології в різних царинах людської діяльності, насамперед, звісно, у сферах землеробства та різних ремесел, значно активізувалася. При низці наукових установ, чільне місце серед яких займало Наукове товариство у Києві, почали утворюватися термінологічні комісії та гуртки з вироблення української наукової лексики. Навіть реакція, що запанувала в Російській імперії після революційних подій 1905-1907 років, не змогла покласти край цій діяльності, ба навпаки, завдяки пробудженню національного почуття у частини освіченої української молоді, вивела її на якісно новий рівень. Пояснюється це тим, що таке пробудження на тлі посилення урядового контролю за громадськими організаціями сприяло частковому ренесансу їхньої активності з суто політичного на науково-просвітницький напрямок, що, своєю чергою, привело до значного зростання кількості українських студентських громад – земляцьких організацій, які фактично стали центрами легальної роботи задля національного відродження. Смак до такої роботи з'явився і в студентських організаціях, які створювалися з суто академічними цілями, – всіяких наукових товариств, гуртках і об'єднаннях.

Не залишився осторонь неї і Київський політехнічний інститут. Саме в ті роки при агрономічному гуртку сільськогосподарського відділення КПІ вперше була утворена спеціальна секція зі збирання та оброблення української наукової термінології. Зрозуміло, що з огляду на спеціалізацію гуртківців їх насамперед цікавила термінологія сільськогосподарського характеру – за певної систематизації вона могла б дуже швидко стати у пригоді в їхній практичній діяльності. Проте належного розвитку цей напрямок тоді не отримав, а в роки Першої світової війни та революційних катаклізмів, через які навчально-наукова діяльність інституту неодноразово призупинялася, був зупинений і поготів.

***

Після проголошення Української Народної Республіки в 1917 році справа вироблення власної української наукової мови набула справді державного значення і вступила у період свого ренесансу. Громадські організації, професійні об'єднання науковців і вчителів, гуртки та приватні особи з усієї України почали збирати, вивчати та систематизувати лексичні запаси нашого народу, значну увагу приділяючи при цьому професійній мові хліборобів, ремісників, залізничників, робітників промислових підприємств та майстерень. Доволі широко була географія видань термінологічних словничків, складених за цими дослідженнями: столичний на той час Харків, Київ, Кам'янець-Подільський, Полтава, Одеса та Катеринослав (тепер Дніпро) тощо.

Одну з головних ролей в цій справі знову почало відігравати Київське наукове товариство. Недарма ж саме на базі його природничої секції в серпні 1918 року була утворена Термінологічна комісія, до складу якої ще й входили кілька галузевих підкомісій – фізична, математична, медична, зоологічна, геологічна та інші.

***

Серед найактивніших учасників створення української наукової термінології був і молодий викладач КПІ, математик, член фізико-математичного товариства при Київському університеті, який з науковою діяльністю поєднував роботу в I та II українських гімназіях у Києві, Михайло Кравчук. У ті роки він розробив проекти української алгебраїчної та геометричної термінології, які вийшли друком у видавництві Товариства шкільної освіти в 1917 році. Трохи пізніше світ побачили його переклад українською класичного підручника з геометрії А.Кисельова та видрукуваний літографським способом курс лекцій з геометрії, який він прочитав українською мовою в Українському народному університеті. Після відновлення діяльності Київського політехнічного інституту Михайло Пилипович Кравчук у 1921 році став його професором, одночасно читаючи лекції також у Київському інституті народної освіти (так після пореволюційної реорганізації став називатися Київський університет), у новоствореному на базі одного з факультетів КПІ Київському сільськогосподарському інституті та в інших київських вишах. Вражає працелюбність Кравчука і його відданість справі відродження української культури: попри викладацьке і наукове завантаження, він як

голова підкомісії математичної секції природничого відділу Інституту української наукової мови, створеного у 1921 році, ще й брав участь у роботі зі складання першого тритомного українського словника математичної термінології.

***

А втім, над створенням і впровадженням у практику повсякденної діяльності освітян, науковців та інженерів української термінології працював у Київському політехнічному інституті від початку 20-х років не лише Михайло Кравчук. 17 березня 1923 року при інститутському інженерному гуртку відбулися організаційно-установчі збори термінологічно-перекладацької секції, що визначила своїм завданням, як було заявлено організаторами, "задовольнити оскільки можливо гостру потребу в технічних підручниках українською мовою, а також наблизити знання науки й техніки до широких трудових мас України". Зауважимо, це засідання відбулося не після, а за місяць до XII з'їзду РКП(б), з якого, як зазначено вище, традиційно ведеться відлік десятиліття політики "коренізації" в СРСР. І викликано рішення про початок такої роботи в інституті було не якимись політичними мотивами, а розумінням того, що рідна для більшості представників нового покоління студентів КПІ українська мова, яка до революції офіційно вважалася мовою "мужичою" чи "для домашнього вжитку", має нарешті отримати можливість для вільного розвитку та застосування в усіх сферах державного і суспільного життя.

Уже на перших зборах секції учасники поставили питання про її перетворення на повноцінний гурток, що об'єднував би не лише майбутніх будівельників (інженерний факультет готував фахівців-будівельників, чи, за більш вживаною тоді термінологією, цивільних інженерів), а студентів і викладачів усіх факультетів. Такий окремий гурток і був створений наприкінці навчального року.

Варто нагадати, що тодішні інститутські гуртки створювалися не з метою організації дозвілля студентів, а задля глибшого опанування ними обраного фаху. В гуртки об'єднувалися студенти та викладачі, які цікавилися найсучаснішими досягненнями в певних галузях і мали схильність до самостійної дослідницької роботи.

На початку 1923/1924 навчального року термінологічно-перекладацька секція була утворена і при агрономічному гуртку Сільськогосподарського інституту (цей інститут був утворений 1 вересня 1922 року на базі агрономічного факультету КПІ, але кілька років продовжував працювати в тих само приміщеннях, що й до того). Невдовзі ця секція влилася в загальноінститутський гурток КПІ, збагативши його тематику термінологічними розвідками в галузях агрономії та природничих дисциплін.

Від самого початку діяльність гуртківців скеровувалася за кількома напрямками, у відповідності до яких було сформовано організаційну структуру гуртка. Він мав відділи вивчення мови, збирання термінологічного матеріалу, перекладу підручників(!), "біжучого" (тобто, поточного) перекладу, видавничий та організаційно-інструкторський. До того ж, термінологічно-перекладацький гурток КПІ відразу налагодив тісні контакти з Інститутом наукової мови Всеукраїнської академії наук та Сільськогосподарським науковим комітетом України, тож робота його зводилася не до теоретизування і заслуховування доповідей, а мала практичне значення. Недарма ж менше ніж за рік гуртківцям вдалося перекласти і видати "Справочник для вступаючих до К.П.І, К.С.-Г.І. та їх робітфаки", укласти і підготувати до видання задачник з аналітичної геометрії, зібрати під час літніх вакацій значний обсяг (понад 1000 карток) термінологічного матеріалу тощо...

***

І все ж таки, процес українізації вищої школи постійно, сказати б, пробуксовував. Заважало зверхнє ставлення до української мови деяких російськомовних професорів, брак кваліфікованих викладачів, коштів, приміщень і, певна річ, загальної та спеціальної навчальної літератури. Тому деякі виші друкували таку літературу самотужки. Скажімо, в КПІ інститутська друкар-

ня для випуску підручників українською мовою обсягом не менше 25 друкованих аркушів навіть придбала у 1925 році український шрифт і матеріали на 6 тисяч карбованців.

У КПІ відкрили 5-місячні (для початківців) і 3-місячні курси з української мови. Їхні слухачі навчалися по дві години після роботи, причому ті, хто не встигав, мусили за це навчання платити з власної кишені. Для проведення курсів додаткового фінансування передбачено не було, тому кошти на їхню роботу виділялися з інститутського бюджету...

Робота з українізації вишів проводилася під неослабним наглядом Наркомату освіти. Наприклад, його статистичний відділ у жовтні 1925 року надіслав до інституту докладний опитувальник – "Анкету про стан українізації в КПІ", що містила безліч пунктів, до яких входили і такі: "кількість адміністративного персоналу, який володіє українською мовою, для викладачів (факультет, дисципліни, що викладають українською мовою); кількість викладачів, які проводять заняття на факультеті; викладачі, які викладають українською мовою через один, два, три роки та які визначаються з терміном; дисципліни, які викладали російською мовою (через брак підручників українською мовою, незнання мови, невідповідність слухачів); з інших причин. Яких заходів уживають, щоб викладати українською мовою, і терміни їх виконання; викладачі з яких дисциплін могли б викладати українською мовою, коли б цьому не перешкождали вказані причини? Чи ведеться діловодство інституту українською мовою?"...

Щоб пришвидшити темпи українізації, в КПІ навіть було скореговано навчальні програми та плани, а на перших курсах упроваджено нову дисципліну "Українознавство".

***

...Період директивної "українізації" України закінчився так само раптово, як і розпочався. Крапку на ній поставила передова стаття в газеті "Правда" – центральному друкованому органі ВКП(б) – від 10 березня 1933 року. Те, що вона друкувала, та ще й у передовиці, дорівнювало тоді урядовій постанові й вимагало неухильного виконання. А написано в матеріалі було про, мовляв, "кричущі факти найгрубішого перекурження національної політики на Україні", і при цьому вказувалося на "значне послаблення боротьби проти ухилів у національному питанні".

Це була команда "фас", і в Україні реакція на неї не забарилася: у 7-8 числі журналу "Більшовик України" з'явилася сумнозвісна стаття компартійного функціонера і публіциста Андрія Хвилі з доволі характерною як на ті часи назвою "Викоренити, знищити коріння українського націоналізму на мовному фронті". Швидше за все, готував її не сам Хвиля з його освітою землеміра, а група заангажованих мовознавців. Діяльність з українізації попередніх років вони оцінювали як всуціль "шкідницьку та націоналістичну". Що ж до результатів термінологічної діяльності десятиліття сумлінних українських учених, автори статті наполягали, що "треба відкинути увесь штучний, мертвий термінологічний матеріал, що його збудовано на основі буржуазно-націоналістичного підходу до складання української наукової

термінології. Треба витравити буржуазно-націоналістичне оформлення українських словників, треба усталити технічну термінологію, уніфікувавши її з термінологією, що існує в усьому Радянському союзі. Треба ввести радянську лексику, яка б відбивала могутній процес розвитку соціалістичного будівництва, в усі нові словники". Зауважимо принагідно, що самого Хвилю за кілька років по тому розстріляли саме як "українського буржуазного націоналіста" і, нібито, одного з організаторів та керівників фейкової "антирадянської націонал-фашистської диверсійно-терористичної організації". Цілком можливо, що подібна доля спіткала і справжніх авторів цього опусу.

Отож цілу низку термінологічних словників і виданих українською мовою наукових праць з різноманітних дисциплін (як, скажімо, книжки М.Кравчука) влада невдовзі запроторила до спецховищ або й взагалі знищила. Більшість їхніх авторів були звинувачені знов-таки в "українському буржуазному націоналізмі" й репресовані.

І хоча не можна стверджувати, що українська наукова мова, особливо в гуманітарних галузях знань, з тієї пори зовсім не розвивалася – життя ж не стоїть на місці, – повномасштабна робота в цьому напрямку відновилася лише з набуттям Україною незалежності. Наші попередники з далеких 20-х років ХХ століття залишили нам такий спадок, що його слід не переробляти, а ретельно розвивати відповідно до сучасних досягнень і потреб. Щоправда, загальні проблеми вітчизняної науки вкупі зі складнощами книговидавничої галузі не могли не відбитися й на сьогоднішньому стані науково-термінологічної діяльності, але то вже проблеми нашого покоління.

Дмитро Стефанович

АДРЕСИ УСПІХУ

Шляхом Індустрії 4.0

Нині пріоритетним напрямом діяльності для більшості країн-членів ЄС, до яких прагне долучитися Україна, є реалізація положень Індустрії 4.0. Четверта промислова революція забезпечує сталий розвиток, допомагає зменшити негативний вплив на навколишнє середовище тощо.

Для успішного функціонування підприємств у сучасних умовах надважливим є сприйняти зміни динамічного бізнес-середовища та адаптуватися до них. Як реагувати на нові виклики, розвивати виробництва, забезпечити підвищення продуктивності й конкурентоспроможності, передбачити гнучкість менеджменту та багато іншого вивчають на кафедрі міжнародної економіки факультету менеджменту та маркетингу. "Пандемія і війна в Україні підкреслили вразливість промисловості та важливість гнучкості і надійності постачання й інших компонент виробництва, передусім можливість його релокації", – наголошують вчені.

Анна Кухарук

Питанням конкурентоспроможності промислових підприємств в умовах Індустрії 4.0, зокрема, присвячені наукові праці доцентки Анни Кухарук. Науковиця розпочала свій творчий шлях ще у 2004 році студенткою обліково-економічного факультету ДВНЗ "Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана". Під керівництвом к.т.н., доц. В.М.Соломахи досліджувала проблеми формування економічної активності студентів денної форми навчання та виступала з доповідями на науково-практичних конференціях,

які щорічно організовував університет. Передусім вивчала економічні проблеми працевлаштування під час навчання та проводила опитування студентів ЗВО України. Також накопичувала практичний досвід, працюючи економістом у патентно-юридичній агенції вже з другого курсу бакалаврату.

У 2009 році в ДВНЗ "КНЕУ ім. В. Гетьмана" вона здобула кваліфікації бакалавра з обліку і аудиту та викладача економіки, а у 2010 році – кваліфікацію магістра з обліку і аудиту.

Із вересня 2010 року Анна Дмитрівна працює на кафедрі міжнародної економіки факультету менеджменту та маркетингу КПІ ім. Ігоря Сікорського. За цей час відбулося її становлення як викладача і молодого дослідника. Науковиця пройшла шлях від асистента та старшого викладача до доцента кафедри. У 2013 році вона успішно завершила навчання в аспірантурі КПІ ім. Ігоря Сікорського і в квітні 2014 року захистила кандидатську дисертацію на тему "Механізм підвищення конкурентоспроможності поліграфічних підприємств" під керівництвом д.т.н., проф. О.А.Гавриша.

Отож наукові інтереси вченої стосуються забезпечення економічної стійкості промислових підприємств, процесів формування стабільності конкурентних переваг промислових підприємств на динамічних ринках; інноваційного розвитку підприємств видавничо-поліграфічного комплексу України тощо. Вона викладає дисципліни "Управління міжнародними бізнес-проектами. Індустрія 4.0", "Міжнародний бізнес", "Управління міжнародною конкурентоспроможністю" українською та англійською мовами. Здійснює керівництво іноземним аспірантом та постійно підвищує кваліфікацію в Україні й за кордоном.

Варто зауважити, що на формування наукових інтересів дослідниці значною мірою вплинула участь у численних міжнародних науково-освітніх проєктах, зокрема у проєкті "NTNU-KPI Collaboration within Industry 4.0 Education", що його реалізовано у співпраці ФММ і НН ММІ КПІ ім. Ігоря Сікорського із Норвезьким університетом природничих наук і технологій у 2018-2022 рр. Серед наукових праць А.Д. Кухарук, загальна кількість яких нині перевищує 100, значну частку присвячено питанням конкурентоспроможності промислових підприємств в умовах Індустрії 4.0. Її науково-методичні розвідки вийшли друком у Великобританії, Польщі, Чеській Республіці, Республіці Казахстан. "Міжнародна конкурентоспроможність країни є одним з визначальних чинників її економічного зростання. Особливого значення набуває визначення ключових факторів та аналіз досвіду передових країн щодо забезпечення високого рівня добробуту в умовах сучасного стану розвитку промисловості й застосування інформаційних технологій", – ділиться дослідниці.

У 2015-2022 рр. Анна Дмитрівна була відповідальною за наукову роботу кафедри міжнародної економіки, а з 2022 року є заступником декана ФММ з наукової роботи і власним прикладом мотивує студентську молодь до наукової діяльності.

Загалом своїми здобутками, зокрема званням "Молодий викладач-дослідник – 2022", Анна Кухарук завдячує науковому наставнику д.т.н., проф. О.А.Гавришу, зав. кафедри міжнародної економіки д.е.н., проф. С.В.Войтку, декану ФММ д.е.н., проф. М.О.Кравченко та всій родині ФММ. Особливу подяку А.Д.Кухарук висловлює студентам університету, які своєю допитливістю та жагою до знань тримають викладача в тонусі, мотивують до неупинного розвитку і дарують наснагу бути завжди молодим викладачем, незалежно від віку.

Надія Ліберт

ОЛІМПІАДИ, КОНКУРСИ

Міжнародна олімпіада з програмування "KPI-OPEN 2023" – інтелектуальні змагання студентів і школярів

У розпал літа в КПІ ім. Ігоря Сікорського вже вшнадцяте пройшла традиційна Міжнародна відкрита студентська олімпіада з програмування імені С.О. Лебедєва та В.М. Глушкова "KPI-OPEN 2023". Її організаторами виступили КПІ ім. Ігоря Сікорського за підтримки МОН України та партнерів-компаній Inforpulse, Credit Agricole Ukraine, ГО "Розвиток ІТ освіти", Sigma Software, SoftServe, Genesis, DataArt.

Цього року вперше в історії проведення "KPI-OPEN" до участі було залучено не лише студентські, але й шкільні команди. Порівняно з минулою олімпіадою, що відбулася 2021 року, кількість команд збільшилася вдвічі: для участі зареєструвалося 168 команд, з них 35 зі шкіл, у т.ч. 2 команди з Румунії, решта українські; 8 команд з коледжів: 3 з Румунії, інші українські; 125 команд з університетів (Литва – 1; збірна команда Польща+Україна – 1; Румунія – 4; Україна – 119).

Змагання проходили дистанційно з 12 по 14 липня. Офіційна частина (відкриття та закриття олімпіади, оголошення переможців) і вебінари відбулися в зум, а сама олімпіада – на платформі e-Olymp. Варто нагадати, що олімпіада "KPI-OPEN" – це одне з найбільших міжнародних змагань з програмування. Цьогорічний формат не завадив досягненню основної мети – приверненню студентства і молоді до інтелектуальних змагань, сприяння набуттю hard та soft skills, розвитку зв'язків між вишами, забезпеченню контактів між студентами з різних міст і країн, нетворкінгу з провідними ІТ-компаніями.

Олімпіада проходила в один тур. Упродовж шести годин учасники мали впоратися з 10 завданнями. Щоправда перед його проведенням було організовано тестовий тур, щоб учасники олімпіади могли попередньо ознайомитися з платформою та рівнем задач. Основними мовами програмування були C#, C++, Java та Python. Команди склалися з трьох учасників, які виконували завдання, та тренера, який цю команду готував. Відеоспостереження не було, цього року використовувалася інша платформа для проведення

олімпіади порівняно з попередньою. За традицією, партнери олімпіади провели для учасників олімпіади та усіх цікавих низку вебінарів – усього їх було 5: "Ми знаємо як працюють програми" від Inforpulse, "Твої найважливіші навички для старту в ІТ Project Management" від SoftServe, "Штучний інтелект та його вплив на розвиток програмного забезпечення" від ГО "Розвиток ІТ освіти", "Power Point: це інструмент" від Sigma Software, "ІТ банку. Хто вони?" від Credit Agricole Ukraine.

Переможці олімпіади визначалися за найбільшою кількістю балів за розв'язані завдання (рейтинг залежно від швидкості та правильності виконання завдань, а також кількості спроб на їхнє виконання автоматично визначала система). Отож перше місце виборола команда [KhNURE] KIVI (Харківський національний університет радіоелектроніки, Україна). Друге – команди LNU Stallions (Львівський національний університет ім. Івана Франка, Україна) та InfO(1)Team (Prahova County Center of Excellence, Румунія). Третє місце посіли команди #define true rand() (Vilnius University, Литва), ALGO6 – coders (школярі 145th Natural Science Lyceum+Rohatyn Lyceum+UPML, Україна) та CNER (Emil Racovita National College Iasi, Румунія). Призи переможцям надіслані поштою.

Підготував Володимир Школьній
(за інформацією ДНВР)

АКТУАЛЬНО

Співпраця задля допомоги постраждалим від війни

У зв'язку з повномасштабною війною з росією та збільшенням кількості людей, які потребують протезування та реабілітації, в Україні виникла потреба у впровадженні найкращих технологій цієї галузі. Благодійна організація "Благодійний фонд "КОЛО", діяльність якої орієнтована на підтримку людей, котрі постраждали від військової агресії з боку росії, звернулася до КПІ ім. Ігоря Сікорського з пропозицією створити для цього спільний центр. Отож було ухвалено рішення про співпрацю, причому до неї долучилися ще чотири організації. Рішення це було нормативно оформлено підписанням меморандуму.

Таким чином задля задоволення потреб національної галузі протезування і реабілітації започатковано співпрацю Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського" та в його складі Інституту передових оборонних технологій; Інноваційного холдингу "Sikorsky Challenge"; Благодійної організації "Благодійний фонд "КОЛО"; Громадської організації "Науково-дослідницький інститут післявоєнної реабілітації та протезування"; Товариства з обмеженою відповідальністю "Без обмежень" і Товариства з обмеженою відповідальністю "Парашар Індастріз".

Як визначено в підписаному ними спільному документі, метою співпраці є сприяння розвитку вищої та післядипломної освіти, дуальної освіти, наукової, науково-технічної діяльності для задоволення потреб галузі протезування і реабілітації у кваліфікованих кадрах, результатах прикладних наукових досліджень, забезпечення її інноваційного розвитку та підвищення рівня конкурентоспроможності, удосконалення системи соціаль-

ного захисту для людей з інвалідністю (військових та цивільних), які постраждали під час війни, зокрема щодо протезування, ортезування та реабілітації; впровадження в Україні найкращих технологій протезування та реабілітації.

"Потужності виготовлення протезів та їхня якість, які були у довоєнні часи, нині недостатні, – прокоментувала підписанця меморандуму співзасновниця і керівниця Всеукраїнської інноваційної екосистеми "Sikorsky Challenge Україна" Інна Малюкова, – ми об'єднуємо зусилля для створення центру, де будуть здійснюватися наукові дослідження в галузі протезування, а також лабораторій, де протези будуть виготовлятися. Передбачається проведення навчання та підвищення кваліфікації тих спеціалістів, які будуть виробляти і застосовувати протези, включаючи новітні технології і виробляти іноземних компаній. І ще – буде залучення для розвитку протезної галузі стартапів і розробок, які вже є і будуть в Україні та за кордоном".

Володимир Школьній

Макс Левін мріяв зробити знімок, який би зупинив війну

Українського фотожурналіста та документаліста, випускника КПІ Максима Левіна, який створив десятки фото-і відеопроєктів, нагороджено орденом "За мужність" (посмертно) "за особисту мужність і самовіддані дії, виявлені під час висвітлення російської агресії". Також на його честь названо вулицю в Солом'янському районі.

Він відомий як фотокореспондент, документальний фотограф та оператор багатьох українських і міжнародних видань. Понад 10 років Максим працював у редакції LB.ua, також співпрацював з агентствами Reuters, BBC, TRT World, Associated Press, Hromadske. Його фото публікували Wall Street Journal, TIME, Breaking news Poland, EU AGENDA, World news, The Moscow Time, Кореспондент.net, ELLE, TV-24, Radio Bulgaria, Ukraine Crisis Media center, Vatican news, Радіо Свобода (RFE/RL). Більшість його документальних проєктів пов'язані з війною в Україні.

Щоб зупинити війну. "Він їздив працювати в самісіньке пекло. Це людина, яка справді любила свою справу. Макс виступав за те, щоб журналістів більше пускали на фронт, щоб вони показували світові реальну ситуацію. Він був дуже сміливим і точно знав, що робить. На нього завжди можна було покластися", – розповідають колеги. М.Левін часто наводив приклад відомої чорно-білої фотографії Ніка Уата, зробленої в 1972 році під час війни у В'єтнамі. На світліні – маленька оголена дівчинка, яка з плачем втікає від бомбардування напалмом. "Ця фотографія допомогла зупинити війну. Напевно, кожен український фотограф мріє зробити фото, яке зупинить й українську війну", – говорить журналіст.

Довідково: 8 червня 2022 р. виповнилося 50 років відтоді, як фотограф Associated Press Нік Уат зробив один із визначальних знімків війни у В'єтнамі. За цю світліну Уат отримав Пулітцерівську премію у 1973-му і став переможцем конкурсу World Press Photo. Фотографія "Жах війни" (The Terror of War), також відома як "Напалм у В'єтнамі", посідає 41-ше місце у списку ста найвпливовіших світлин ХХ століття за версією Колумбійського університету. Уат разом з іншими журналістами знаходився неподалік села Транг Банг, зайнятого військами Північного В'єтнаму. Південно-в'єтнамські літаки пронесли над ними і скинули чотири напалмові бомби. Через кілька миттєвостей група переляканих людей, серед яких були діти, вибігла на дорогу, де знаходилися журналісти. Тоді Уату вдалося зробити фотографію. На передньому плані зліва – хлопчик, який кричить від жаху. Праворуч, тримаючись за руки, біжать ще двоє дітей. У центрі знімка – оголена дівчинка. Позаду дітей неквапливо йдуть солдати. Оразу після зйомки Уат відвіз дітей до лікарні. Люди старшого віку пам'ятають цю світліну, що, без перебільшення, обійшла всі видання світу.

За мрією. "Фотографом мріяв стати років з 15, – згадував якийсь Максим. В однокласника батько був фоторепортером, та ще й спортивним. Їздив на олімпіади, чемпіонати світу, на Лігу чемпіонів, дітей на стадіон брав. Про таку професію можна було тільки мріяти. У мене ж був дзеркальний "Київ", відвідував фотогурток. Після закінчення школи в голову запало "хочу бути фотографом". Та спочатку на вимогу батьків пішов здобувати "пристойну професію".

Варто зауважити, що на той час не просто пристойну – а дуже достойну – на кафедрі АІПЕС ТЕФ (нині ІАТЕ) у складі якої працював НДІ "Апродос". Науковці цього інституту в 1980-х роках провадили важливі наукові розробки, що стосувалися аерокосмічного проєкту "Буран", аналога американського "Шаттла", які завершилися пусковим експериментом. Розробників удостоїли Державної премії України. А їхні вихованці, як і раніше, "можуть виконувати майже всі завдання, що потребують використання обчислювальної техніки та інформаційних технологій, а також спроможні пристосуватися до постійних змін і вдосконалення комп'ютерних технологій". Там Максим і здобув повну вищу освіту за спеціальністю "Програмне забезпечення автоматизованих систем" та кваліфікацію інженера комп'ютерних систем.

Отримав диплом – і пішов за покликом, у журналістику, долати непрості сходинки фоторепортера, набувати досвіду, майстерності і визнання. Скільки їх таких – хто зростав, мужнів і пробував на міцність крила в КПІ, а потім ставали рушійми в різних сферах. Та завжди з повагою і вдячністю згадували свою альма-матер. Спочатку Максим працював у маловідомих виданнях, потім – газета "Київские Ведомости", УНІАН, "Газета 24". Далі – фріланс для журналів "Фокус", "Профіль", "Український Тиждень", агентство Associated Press.

Небезпечна професія. Здається, за останні два десятиліття в Україні не було жодної значущої події – від засідань Верховної Ради до протистояння з тітушками на Майдані й операцій АТО, де б не з'являвся Макс зі своєю камерою. Він мав надійного ангела-охоронця: дивом не втрапив до лап тітушок у ніч з 18 на 19 лютого 2014-го (заряджав апаратуру, затримався, а колеги постраждали), ще більшим дивом у серпні вирвався з пекла Іловайського котла: на трасі двічі потрапив під обстріли, дістав поранення, втративши орієнтування, виїхав на пост ДНР, втік від отетерілих сепарів і повернувся в Київ на геть продірявленій, заляпаній кров'ю автівці. Не оминули його і гучні скандали та розслідування. Кримінальна справа

Виставка робіт Максима Левіна у парламенті Латвії

за розголошення sms-переписки нардепа, який фабрикував справу на захист сина, що перебував під слідством, бо скалічив свою подружку; страшна аварія з вини п'яничого посадовця Укрзалізничці, коли постраждали рідні журналіста, та ін. До речі, у Максима залишилося четверо неповнолітніх синів, останній народився уже без батька. А він так хотів доньку.

"Любов Максима до дітей завжди викликала подив і захоплення. Не часто побачиш, щоб чоловіки аж так любили своїх дітей. Сини називали його дуже лагідно, по-дитячому, трохи змінюючи ім'я. Якби всіх у дитинстві вчили так виховувати та любити своїх дітей, наш світ був би набагато кращим. Максим жив ними та разом із ними. І всі його хлопці дуже схожі на батька", – зазначають друзі.

Максим Левін

На передовій. Згадає редактор видання, де до останнього працював Максим: "Ми пропрацювали разом десять років. Як шеф-редактор та журналіст, як два репортери. Остання наша зустріч – за два дні до війни. Він все передбачав і готувався, скаржився, що журналістів не акредитують: "Війна ось-ось почнеться. Я повинен бути в епіцентрі. Росіяни, певно, підуть на насильство, будуть військові злочини, ми повинні все це документувати, фіксувати. У тому числі для майбутніх судів". Я знала, що він полізе в епіцентр. Останні фото – з Ірпеня. А 13 березня перестав виходити на зв'язок. Ми шукали скрізь – серед полонених, у списках, без списків, по-всякому. Безрезультатно".

10 березня М.Левін втратив свій безпілотною лісі поблизу села Мощун, намагаючись зафіксувати моменти військового вторгнення росії в цей район. Через три дні повернувся з другом, розшукуючи свій апарат, був переконаний, що останні знімки дуже важливі... Його тіло знайшли 1 квітня в лісі біля Гути-Межигірської, на північ від Києва.

Розслідувачі організації "Репортери без кордонів" (RSF) понад тиждень збирали докази щодо обставин смерті свого колеги. Разом із співробітниками сил безпеки України RSF вдалося визначити місце злочину. Обвуглений Форд Маверік М.Левіна все ще був там. Слідчі не змогли відповісти на всі питання, але висунули гіпотези, як могли розвинути події. Організація сподівається, що з часом зібрані свідчення дозволять встановити імена злочинців. Генеральний секретар RSF Крістоф Делуар зазначив, що "аналіз фотографій з місця злочину та вилучені речові докази чітко вказують на страгу". Він додав, що Макс Левін та його друг заплатили життям за достовірну інформацію, тож RSF буде боротися, щоб ідентифікувати та знайти вбивць.

Попрощалися з Максом Левіним 4 квітня в Михайлівському соборі та на кладовищі в Боярці, де він і похований. Він був геніальним фотографом. "Фотографував – ніби очима Бога", – кажуть про нього колеги. Цього літа йому виповнилося б 42. Друге поспіль 7 липня, коли нікуди зателефонувати з привітаннями.

Літопис війни. Макс був особливою людиною, з особливим хистом бачити деталі та відчувати людей, з рідкісним почуттям справедливості та не менш рідкісною совістю. Його роботи – це, по суті, літопис воюючої України та подвигу українців із 2014 року й донині. Світ дізнавався правду про війну РФ проти України завдяки його роботам і хисту. Хочеться, щоб цей доробок і далі жив, його поширювали, щоб його роботи продовжили розповідати історії, які хотів розповісти світові їх автор. Ось деякі з них:

Проект Afterilovaik, по суті енциклопедія подвигів, героїв і трагедій Іловайська: <https://bit.ly/3v3VR2A>

Загальна збірка світлин Макса: <https://bit.ly/3Kt93Vv>

А також всі його талановиті репортажі з війни для Лівій Берг – LB.ua: <https://bit.ly/3JrBqSu>. Це мозаїка людських дол, скалічених війною, які лише Макс міг так уважно побачити та розповісти.

Надія Ліберт